

23. ledna 2012 online.muni.cz

Odpoověď rektora na výzvu k zahájení diskuse o reformě vysokých škol na půdě MU

Nedomnívám se, že by Masarykova univerzita hrála v celém procesu práce na věcném záměru zákona o vysokých školách jen roli pozorovatele. Vážené dámy a pánové, signatáři otevřeného dopisu, vítám Váš zájem o problematiku vysokoškolské legislativy a jsem rád, že akademická obec naší univerzity sleduje pozorně průběh diskuse o nových zákonech. Dovolte mi, abych ve své odpovědi na Váš dopis objasnil situaci tak, jak se mi jeví v širším kontextu debaty o českém vysokém školství a s ohledem na tradici i aspirace Masarykovy univerzity.

Nejprve bych rád shrnul základní události posledních měsíců. Od jara probíhající práce na věcném záměru zákona o vysokých školách dospěly přes řadu verzí ke znění, jež ministr školství zaslal 16. listopadu minulého roku do vnějšího připomínkového řízení. Tuto verzi odmítla na svém plenárním zasedání dne 1.12.2011 jednomyslně Česká konference rektorů, tedy i mým hlasem. Formulovala také pět zásadních připomínek. Předložený záměr odmítla také druhá reprezentace vysokých škol, jíž je Rada vysokých škol. Obě reprezentace se vyslovily rovněž proti věcnému záměru zákona o finanční pomoci studentům, který s nimi nebyl diskutován vůbec. Tato stanoviska podpořil svým usnesením Akademický senát MU na svém zasedání dne 5. 12. 2011. V souladu s těmito stanovisky jsem opakovaně vystupoval v médiích a tlumočil je také v osobním jednání s ministrem. Nedomnívám se proto, že by Masarykova univerzita hrála v celém procesu „jen roli pozorovatele“, z čehož vyslovujete ve svém dopise obavu.

Pro současnou situaci jsou dostatečná stanoviska volených reprezentací univerzity. Pokud jde o svolání shromáždění akademické obce na Karlově univerzitě, považuji to za interní záležitost Karlovy univerzity. Přijatá rezoluce nepřináší oproti stanoviskům reprezentací vysokých škol a našeho senátu nové impulzy do diskuse a v poměrně obecné formulaci opakuje již známé výhrady. Nepovažuji svolávání podobného shromáždění na Masarykově univerzitě v tomto okamžiku za potřebné z několika důvodů. Jednak od počátku prosince nenastala v celé věci nová situace, reagovat shromážděním na dva měsíce staré události mi nepřipadá nutné. Navíc pražský příklad ukazuje, že výsledek takových shromáždění je z obsahového hlediska poměrně skromný, byť může být v určité chvíli důležitý, to nepopírám. Jen si myslím, že jsou pro současnou situaci dostatečná stanoviska volených reprezentací univerzity. Zároveň jsem ale připraven takové shromáždění svolat, pokud to budou okolnosti vyžadovat. Svolání shromáždění rektorem však považuji za výjimečný prostředek, jehož účinnost se opakovaným použitím rychle snižuje. Předpokládám, že na poradě s rektory dne 24.1. nás ministr školství seznámí s představou o dalším postupu a na základě toho zvážím další kroky.

Rád bych navrhl nově ustavenému senátu, aby se aktivně ujal moderování diskuse se širokou akademickou obcí naší univerzity, včetně možných shromáždění či workshopů. Shromáždění tohoto typu jsou vhodná k formulaci velmi jednoduchých tezí či stanovisek, zejména negativních. Obsahově propracovanější stanoviska pozitivní, tedy o tom, co chceme, je třeba

generovat zejména prostřednictvím univerzitních orgánů, které jsou k tomu zřízeny, tedy vedení univerzity, senátů a vědeckých rad. A rád bych navrhl nově ustavenému senátu, aby se aktivně ujal moderování diskuse se širokou akademickou obcí naší univerzity, včetně možných shromáždění či workshopů. Rovněž jsem dal pokyn našim univerzitním tištěným i elektronickým médiím, aby se diskusi o reformách systematicky věnovala. Máte pravdu v tom, že informovanost v této věci není valná, mediální vystoupení mnoha diskutérů v posledních dnech ostatně svědčí o tom, že věcný záměr zákona očividně nečetli, ačkoliv je dostupný na internetu včetně připomínek reprezentací vysokých škol.

Jen mi dovozte mírnou skepsi vůči Vaší představě „společného postupu Masarykovy univerzity jako jednotného celku“. Takový jednotný postup je poměrně výjimečnou historickou anomálií, která se dostavuje v organizacích naší velikosti zcela ojediněle. Domnívám se, že poměrně jednotně dokážeme odmítnout například formální postup ministerstva při přípravě věcného záměra zákona o finanční pomoci studentům, kdy diskuse s reprezentacemi vůbec neproběhla. Ale pozitivní jednotná představa o školním, funkčních místech, akreditacích či správních radách se bude hledat mnohem obtížněji. Jistě to stojí za pokus a úsilí, ale očekávám, že spolu budeme na univerzitě častěji civilizovaně nesouhlasit než souhlasit. K akademické kultuře však patří i soužití protichůdných názorů.

Odmítl jsem konkrétní předložené návrhy zákonů, to ale neznamená, že jsem proti reformám vysokého školství. Naopak. A považuji za korektní představit Vám svoji výchozí pozici v takové diskusi. Odmítl jsem konkrétní předložené návrhy zákonů, to ale neznamená, že jsem proti reformám vysokého školství. Naopak. To mě patrně odlišuje od části účastníků protestů. Já si vůbec nemyslím, že současný legislativní stav u nás je nejlepším ze všech možných světů. Je dobré, aby si akademická obec naší univerzity připomínala některé okolnosti diskuse o reformách.

Zprvė, tradičně jsou role v českém vysokém školství rozděleny. Univerzita Karlova hraje roli konzervativní „kotvy“ systému, my jsme tím, kdo prosazuje a zavádí změny. Vzpomeňme si na zavedení strukturovaného studia podle „boloňského modelu“, využití informačního systému jako nástroje kultivace studijního prostředí na naší univerzitě nebo prvenství naší univerzity v potírání plagiátorství pomocí vlastního softwaru, používaného dnes většinou českých univerzit. Dnes se někteří pražští kolegové v diskusi nad návrhem vysokoškolského zákona podivují nad tím, že by akreditační agentura hodnotila jen vnitřní systém hodnocení studijních oborů na univerzitě, který očividně nemají. My jej už tři roky na univerzitě provozujeme a považujeme jej za nepostradatelný nástroj zlepšování studijních podmínek na univerzitě. Jsem tedy na základě této zkušenosti přesvědčen, že vnitřní kultura Masarykovy univerzity je dlouhodobě nakloněna změnám a reformám.

Pro další rozvoj naší univerzity je nezbytné, abychom se reformami dobrali legislativního rámce, který bude srovnatelný s úspěšnými evropskými univerzitními zeměmi. Zadruhé, podívejme se na aspirace, které naše univerzita má. Kdybych stál v čele regionální univerzity, jejímž cílem je postoupit z dvacátého místa v České republice na patnácté, mohl bych si říci, že mě vnější legislativa nezajímá a nejlepší je nechat vše tak, jak je. Stačilo by se soustředit na

drobné vnitřní změny. Masarykova univerzita ale dnes patří do šesté stovky světových univerzit v populárních žebříčcích a chce v historicky dohledné době postoupit mezi skutečnou evropskou elitu. Navíc realizuje jeden z největších evropských projektů budování výzkumné infrastruktury, který zcela mění naše zvyklosti a standardy v náročnosti na personální obsazení a vědecký výkon. Abychom mohli naše aspirace realizovat, potřebujeme legislativu, která nám umožní mezinárodní konkurenceschopnost. Já moc nevěřím na specifické české cesty, a to ani v organizaci univerzitního života. Jsem přesvědčen, že je pro další rozvoj naší univerzity nezbytné, abychom se reformami dobrali legislativního rámce, který bude srovnatelný s úspěšnými evropskými univerzitními zeměmi. Za nejdůležitější považuji tyto oblasti:

1. Změna pojetí profesorských a docentských pozic směrem k mezinárodně obvyklé praxi. Nevidím žádný důvod pro to, aby pro nás nadále profesory a docenty vyráběli jinde (zejména na horších univerzitách) a abychom my vyráběli profesory pro jiné univerzity. Naše vnitřní standardy nebudou určitě málo náročné.
2. Změna akreditací směrem k institucionální akreditaci. Raději se nechám akreditovat profesionální agenturou, než svými konkurenty, kteří sedí v pracovních skupinách Akreditační komise, která často rozhoduje nahodile a bez vnitřní koherence.
3. Přejít ke kontraktovému financování na delší časové období a potvrzení autonomie univerzity v hospodářské oblasti (například tvorba fondů), jež nám umožní větší nezávislost na výkyvech státní politiky a finančních turbulencích státního rozpočtu.

Rada univerzity tak, jak se objevuje v současné verzi věcného záměru, se třetinou členů nominovaných rektorem, třetinou senátem a jen třetinou ministrem, není skutečným ohrožením pro univerzitní autonomii. A otevřeně říkám, prosazení těchto, podotýkám dobře nastavených změn, bych byl ochoten se státem vyměnit například za mírně vyšší kontrolu nad rozpočtem prostřednictvím rady univerzity. Domnívám se, že rada univerzity tak, jak se objevuje v současné verzi věcného záměru, se třetinou členů nominovaných rektorem, třetinou senátem a jen třetinou ministrem, není skutečným ohrožením pro univerzitní autonomii, neboť dvě třetiny nominací jsou v rukou univerzity. Aktivní politici by byli podle návrhu vyloučeni. A sebevědomá instituce našeho typu a síly nemá ostatně ve zvyku se nechat od politiků ani podnikatelů manipulovat. Nesouhlasím ovšem s tím, že by rady měly nahrazovat ve svých pravomocích senáty. Tedy shrnuto – nepovažuji za důležité, zda bude výsledkem nový zákon nebo rozsáhlejší novelizace zákona stávajícího, ani to, zda se to stane do léta či o půl roku později. Určitě však budu nadále prosazovat změnu současného legislativního stavu, který je zastaralý, v řadě ohledů nefunkční a brání kvalitativnímu rozvoji naší univerzity. Zachování současného stavu není mým cílem a bylo by v rozporu se zájmy naší univerzity. A dovolím si říci ještě toto – změna současného stavu může nastat jen tehdy, když se nakonec stát a univerzity dohodnou. To není snadné, ale je to nezbytné.

Promiňte mi délku mé odpovědi. Jsem ale přesvědčen, že o vážných věcech nelze diskutovat novinovými titulky, slogany či větami s vykřičníkem, alespoň ne na akademické půdě. Rád se se zástupci Vaší iniciativy setkám osobně a rád Vám pomohu najít prostor pro další společnou diskusi.

Se srdečným pozdravem,

rektor Masarykovy univerzity Mikuláš Bek

Zdroj: < <http://www.online.muni.cz/udalosti/2666-odpoved-rektora-na-vyzvu-k-zahajeni-diskuze-o-reforme-vysokych-skol-na-pude-mu> >